conſenſu domini meliorationes ſuas aliis vendere, vel jus [1] emphyteuticum transferre [2]. † Sed ne hac occaſione accepta, domini minime concedant emphyteutas ſuos accipere pretia meliorationum quæ invenerunt, ſed eos deludant, & ex hoc commodum emphyteutæ depereat: diſponimus [3], atteſtationem [4] domino transmitti, & prædicere, quantum pretium ab alio [revera] accipi poteſt. Et ſi quidem dominus hoc dare maluerit [5], & tantam præſtare quantitatem, quantam ipſe revera emphyteuta ab alio recipere poteſt, ipſum dominum omnimodo hæc comparare. Sin autem duorum menſium ſpatium fuerit emenſum, & dominus hoc facere noluerit: licentia emphyteutæ detur, ubi voluerit, & ſine conſenſu domini meliorationes ſuas vendere: his tamen perſonis [6], quæ non ſolent in emphyteuticis contractibus vetari ad hujuſmodi venire emptionem. † Neceſſitatem autem habere dominos, ſi aliis melioratio ſecundum præfatum modum vendita ſit, accipere emphyteutam: vel ſi jus emphyteuticum ad perſonas non prohibitas, ſed conceſſas & idoneas ad ſolvendum emphyteuticum canonem transponere emphyteuta maluerit [7]: non [8] contradicere, ſed novum emphyteutam in poſſeſſionem ſuſcipere, non per conductorem vel per procuratorem, ſed ipſos dominos per ſe, vel per literas ſuas, vel (ſi hoc non potuerint vel noluerint) per depoſitionem in hac quidem civitate apud virum clariſſimum magiſtrum cenſuum, vel præſentibus tabulariis per atteſtationem, in provinciis autem per præſides vel defenſores celebrandam. † Et ne avaritia tenti domini magnam molem pecuniarum propter hoc efflagitent: (quod usque ad præſens tempus perpetrari cognovimus) non amplius eis liceat pro ſubſcriptione [ſua] vel depoſitione niſi quinquageſimam [9] partem pretii, vel æſtimationis loci qui ad aliam perſonam transfertur, accipere. Sin autem novum emphyteutam vel emptorem meliorationis ſuſcipere minime dominus maluerit [10], & atteſtatione facta intra duos menſes hoc facere ſuperſederit: licere emphyteutæ etiam non conſentientibus [11] dominis ad alios ſuum jus, vel emphyteumata [12] transferre. Sin autem aliter fuerit verſatus, quam noſtra conſtitutio diſpoſuit, jure emphyteutico cadat.

1 Emphyteuta jus emphyteuticarium alienans ſine conſenſu domini, jure ſuo cadit, nec in eum ſententia requiritur: ſed tamen ante realem traditionem non dicitur perfecta alienatio: hoc eſt, nondum cenſetur emphyteuſim alienaſſe. Wurmſ. 1. *pract.* 34. *obſ. ult. ex comm. opin.* (niſi clauſula conſtituti vel precarii ſit adpoſita: idque ſtricto jure, non ex æquo; quod Delphinates ſequuntur. Guid. *deciſ.* 101.) idem dici volunt, ſi facta ſit traditio ſub hac proteſtatione *ſalvo & reſervato conſenſu domini & non aliter.* (niſi forte res emphyteutica magni ſit momenti: ut caſtrum, & traditio facta ſit potentioribus. vide Cæpollam *cautela* 22.) idem etiam dici volunt, ſi emphyteuſim quis pro ſe acceperit, & pro his quibus dederit. Idem ſi emphyteuta prohibitus ſit alienare in potentiorem. nam prohibitio in quibusdam inducit tacitum conſenſum in reliquis: tunc enim volunt irrequiſito domino alienare vel cedere poſſe emphyteuſim inferioribus & æqualibus. Idem quoque dicendum erit, ſi alienandæ emphyteuſeos jus habuit pacto in eam rem nominatim cum ipſo domino directo inito. Rom. *ſing.* 471. Idem eſſe exiſtimatur, ſi ignorans vendidit. *arg.* 2. *Feud. de controv. int. dom.* 42. *l. ult.* §. *ſin autem.* 3. *Auth. res quæ. C. com. de legat. l. ult. in fin.* & ibi *Gl. &* Bart. *ff. de legat.* 2. quemadmodum per contrarium directus dominus per ignorantiam, canonem recipiens poſt commiſſam emphyteuſim, non remittit jus commiſſæ emphyteuſeos. Soc. *reg.* 115. idem cenſetur, ſi alienatio non ſolennis: hoc eſt, ſi ſolennitas ſtatuto vel conſuetudine requiſita, in ea ſervata non fuerit. Soc. *ib.* plures exceptiones apud eundem, vide *in reg. Vaſallus* 434. Quid ſi partem tantum alienavit? emphyteutam cadere tantum parte alienata judicatum fuit in conſilio Neapolitano. Quid ſi integram emphyteuſim alienatam emphyteuta recuperavit? pœnam caduci non evitat. Putant itaque colonum a tali injuria pœnitentia ſua, nocentem eſſe non deſinere. facit *l.* 1. §. 25. *ff. depoſit. l.* 4. §. 10. *ff. de uſurpat. & uſucap. l.* 65. *ff. de furtis.* idque communis probat opinio, de qua vide Clar. *d. loco quæſt.* 13. a qua Mynſingerus diſſentit, 3. *reſponſ.* 38. *num.* 27. 28. 2 Dic, *ut infr. h. t.* 3 Emphyteuta jus emphyteuſeos (agitur tamen hic de meliorationibus) vendere volens tenetur διαμαρτυρίαν πέμπειν τῇ πρωτοτύπῳ δεσποτείᾳ, atteſtationem transmittere primario domino, eumque de pretio certiorem facere. Qui ſi emere noluerit, liberum eſt emphyteutæ jus ſuum elapſo bimeſtri ſpatio transferre. Quin & emptorem cogitur admittere dominus, ubi primum duo menſes expleti fuerint. 3. Harm. 3. §. 117. 4 Nota & adde *l.* 32. *C. de epiſc. audient.* 5 Datur domino directo intra bimeſtre tempus jus προτιμήσεως (de quo dicam ad conſtitutionem Friderici de jure προτιμήσεως.) vide interea Papon. 1. *Notar.* 2. *c. d'emphyteuſe*, ibi *droict de retenue au Seigneur direct*, & ibi: *Le Prince n'a droict de retenue fors qu'en certain cas.* Jure feudali intra annum 2. *Feud.* 9. ubi vide *Cuj.* 6 Potentioribus aut vetitis capere. *l.* 135. §. 3. *ff. de verb. oblig.* 7 Emphyteuta jus emphyteuſeos (domino tamen prius requiſito) alienare poteſt, id eſt, non poteſt jus emphyteuticum ſimpliciter alienare, ſed prohibetur, niſi adhibeatur ſolemnitas. de qua vide Roland. a Valle 1. *conſ.* 3. *num.* 85. Poſſunt tamen emphyteutæ plures rem emphyteuticam inter ſe dividere etiam irrequiſito domino. Clar. *ib. q.* 14. *idem q.* 17. Sunt enim in ſolidum emphyteutæ, nec de hujuſmodi diviſione directus dominus poteſt conqueri, cum ejus non interſit penes quem ſit res emphyteutica, nec ulla recognitio nomine rei debeatur. Clar. *ibid. qu.* 14. Poteſt etiam emphyteuta, niſi ſpecialis conſuetudo obſtet, irrequiſito domino, jus emphyteuticum extraneo capaci, non potentiori donare. vide Forn. 2. *qu.* 22. *ſelect.* 30. vel legare: ſalvo tamen jure directi domini. Eo caſu donatarius vel legatarius ſine conſenſu domini poſſeſſionem apprehendere poteſt; & præterea eidem domino (dominum intellige etiam uſufructuarium. Clar. *ib. q.* 23.) novus emphyteuta laudimia ſeu εἰσδεκτικὰ ſolvere tenetur pro nova inveſtitura. Clar. *q.* 15. Laudimia, inquam, id eſt, quinquageſimam partem pretii. *infr. h. t. verſ. & ne avaritia.* quod onus locum etiam habet in rebus donatis, quarum ſolvenda eſt eo nomine æſtimatio: etiamſi emphyteutæ licuerit emphyteuſim alienare. Clar. *q.* 23. permutare (cui tamen rei ſtrictum jus repugnare videtur. Clar. *q.* 17.) pignori dare, vel hypothecæ dare. idem *q.* 18. *l.* 16. *in fin. ff. de pignoratitia.* locare ad modicum tempus *q.* 19. Econtrario non poteſt eandem rem in emphyteuſim dare, eſt enim datio emphyteuſeos alienationis ſpecies. *q.* 20. aut in ea ſervitutem conſtituere in præjudicium domini. *q.* 11. licet in ſui præjudicium poſſit, ut tantiſper dum emphyteuſis durabit, teneatur eam ſervitutem pati. *arg. l.* 1. §. *pen. in fin. ff. de ſuperficiebus. & arg.* §. *quid ergo. De inveſtitura de re aliena facta. lib.* 2. *t.* 8. *l. Statius Florus.* 48. *ff. de jure fiſci.* Capella Tholoſana *& ibid.* Aufrerius *deciſ.* 461. intervertere poſſeſſionem, *ejuſdem. q.* 25. aut rem deteriorem facere. *arg. Nov.* 7. *c.* 3. §. 1. *Nov.* 120. *c.* 8. *Auth. qui rem.* 14. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quibus caſibus emphyteuta cadit jure ſuo. Clar. *ib. q.* 26. ut & arbores excidendo, vel formam rei mutando. Gail. 2. *pract.* 67. *n.* 12. Reſtat diſpicere, num emphyteuta poſſit jure teſtati, vel inteſtati emphyteuſim transferre. Quod ad teſtati cauſam attinet, poteſt emphyteuta novam emphyteuſim, id eſt, a ſe adquiſitam pro ſe & quibus dederit, vel pro ſe filiis & heredibus jure ſuo in quemcunque voluerit filiorum: quin in extraneum diſpoſitione teſtamentaria conferre. Antiquam autem, id eſt, ab aſcendentibus acceptam emphyteuſim: acceptam, inquam, ſub ea formula *pro adquirente ejusque liberis*, parens tenetur filiis relinquere. Clarus *ibi quæſt.* 16. ſupereſt cauſa inteſtati: Emphyteuſis indefinite accepta ad filios adquirentis defertur; ad certam generationem accepta, generationem conventam non excedit: Ad certum tempus accepta poteſt ad extraneos etiam heredes, id eſt, ad non legitimos transferri: ad conventum tamen tempus duntaxat. In perpetuum vero tempus collata, ſi ita concepta fuit, *Teneat pro ſe & filiis*, ad ſolos deſcendentes defertur: ſi ita, *pro ſe & heredibus extraneis*, etiam ad extraneos: ſi ita, *pro ſe & heredibus*, in extraneum quemcumque deferetur, niſi ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica. *Novell.* 7. *c.* 3. *in princ. verſ. Aliter.* Imo etiam ſi Eccleſiaſtica, ſi modo ſolenniter facta fuerit, ut communiter major pars interpretum ſcribit. qua de re vide Roland. a Valle 1. *conſ.* 96. *n.* 20. quod ultimum Clar. *d. loco quæſt.* 28. *verſ. Et quinque tamen diſputando.* non admittit, niſi expreſſe facta ſit pro extraneis heredibus, aut in ipſa inveſtitura talia verba ſint adjecta, quæ tantundem præſtent, puta pro ſe & quibus dederit, vel pro ſe & heredibus quibuscunque. Extraneos cum dico, fiſcum etiam intellige. Nam ſi emphyteuſis ejus conditionis fuerit, ut ad extraneum tranſiret, delicti cauſa jus emphyteuticum ad fiſcum deferetur. *l.* 4. *infr. de fundis patrim. lib.* 11. *tit.* 61. niſi emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, idque favore religionis. *l.* 17. *ff. de uſufruct.* Clar. *ibid. quæſt.* 29. Quod de fiſco dictum eſt, ad correos accipiendæ emphyteuſeos Clarus negat pertinere, inter quos jus adcreſcendi non eſt, *quæſt.* 39. ſed nec ad Eccleſiam extendi. Ideoque tametſi emphyteuta monaſterium ingrediatur, jus tamen emphyteuticum ad Eccleſiam non transfertur. Merito, nulla namque ſpes caducitatis eſſet. vid. Clar. *d. loc. quæſt.* 33. Dictum eſt ſuperius, filios interdum ſuccedere in jus emphyteuſeos. An naturales? ſi emphyteuſis ſit privata, naturales ſuccedent. Clar. *quæſt.* 30. ut & legitimati (nihil enim differunt a legitimis. *Novell.* 89. *c.* 3. Clar. *d. loc. quæſt.* 31.) & fœminæ, niſi emphyteuſis accepta pro filiis. *l.* 22. *ff. de verb. ſign.* aut ſtatuto repellantur fœminæ a ſucceſſione ſtantibus maſculis. Quid nepotes ex filia? ſi emphyteuſis accepta pro ſe & filiis & nepotibus maſculis, vel pro deſcendentibus ſuis virilis ſexus non ſuccedent, ſecus ſi accepta in tertiam generationem. Clar. *quæſt.* 36. Quid filii abſtinentes patris hereditate? ſuccedent, ſi emphyteuſis accepta pro ſe, filiis & heredibus. vide Clar. *d. loc. quæſt.* 37. Gail. 2. *pract.* 128. *n.* 18. *& obſ.* 154. *num.* 17. An emphyteuſis tranſeat ad inſtitutum in re certa, vide eundem ibi *quæſt.* 38. 8 Quid ſi emphyteuſis ſit finita citra culpam emphyteutæ isque deſideret renovari contractum emphyteuticarium? Clarus ex communi opinione refert, injuria affici, niſi renovetur ei emphyteuſis: eoque nomine ad ſuperiores appellari poſſe. *d. loc. quæſt.* 43. Gail. 2. *obſ.* 148. *num.* 23. 9 Laudimia a novo emphyteuta quæ debeantur domino directo obſerva. *Goth.* Laudimium eſt quinquageſima pars pretii *h. l.* ceſſante puta pacto, ſtatuto, vel conſuetudine, Alexand. *vol.* 5. *conſil.* 5. *n.* 8. Burſat. *vol.* 2. *conſil.* 137. *n.* 39. Proinde debetur ad ratum pretii, non valoris rei, etſi major ſit pretio. Alexand. *d. loco.* & Cravett. *conſil.* 389. Poteſt tamen dominus probare contrarium, puta quod majus ſit pretium, & detecta fraude circa pretium rei, commiſſa in præjudicium laudemii, fit locus devolutioni, & res incidit in commiſſum. Papon. *deciſ.* 171. *num.* 5. Boër. *conſil.* 52. *in fin.* Amod. de Pont. *tract. de laudem. quæſt.* 1. 4. *&* 8. Maur. Burg. *d. tract. part.* 1. *inſpect.* 10. Anſ. 10 De hoc jure προτιμήσεως ſupra dictum eſt. 11 i. e. Invitis. 12 Ἐμπονήματα, *ſupr. h. t.* meliorationes. *ſupr. h. t.*

D. JUSTINIANI
SACRATISSIMI PRINCIPIS, PP. A.
CODICIS
REPETITÆ PRÆLECTIONIS,
LIBER QUINTUS.

TIT. I.
DE [1] SPONSALIBUS [2], ET ARRHIS [3] SPONSALITIIS, ET PROXENETICIS [4].

Diſſolutis ſponſalibus de futuro, licitum eſt alii nubere. Bald.

1. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. & CC. Annonariæ [5].

ALii deſponſatæ [6] renunciare conditioni, & nubere alii non prohibentur.

Sponſa ſponſum abſentem tenetur per biennium expectare: quo elapſo, alteri nubit impune. Bald.

2. Impp. CONSTANTIUS A. & CONSTANS C. ad Pacatianum P. [7] P.

SI is qui puellam ſuis nuptiis pactus eſt, intra [8] biennium exequi nuptias in eadem provincia degens ſuperſederit, ejusque ſpatii fine decurſo, in alterius poſtea conjunctionem puella pervenerit, nihil fraudis ei ſit, quæ nuptias maturando, vota ſua diutius eludi non paſſa eſt. [Dat. Prid. Idib. April. *Martianopoli*, PACATIANO & HILARIANO CONSS.] 332.

Obligationem purificatam ſequentis caſus occurſio non reſolvit: ſecus in obligatione purificanda. Bald.

3. Imppp. GRATIANUS, VALENTINIANUS & THEODOSIUS AAA. Eutropio P. P.

ARrhis [9] ſponſaliorum [10] nomine datis, ſi interea [11] ſponſus, vel ſponſa deceſſerit, quæ data ſunt, jubemus reſtitui, niſi cauſam [12], ut nuptiæ non celebrarentur, defuncta perſona jam præbuit. Dat. 15. Kal. Jul. *Theſſ.* GRATIANO A. V. & THEODOS. A. I. CONSS. 380.

Tutor vel curator non poterit diſſolvere ſponſalia contracta per patrem puellæ. Salic.

4. Impp. HONORIUS & THEODOSIUS AA. ad Marianum P. P.

SI [13] pater pactum de filiæ nuptiis inierit, & humana ſorte conſumptus ad vota non [14] potuerit pervenire, id inter ſponſum & ſponſam firmum ratumque permaneat, quod a patre docebitur deſtinatum [15]: nihilque permittatur habere momenti, quod cum defenſore [16], ad quem minoris commoda pertinebant, docebitur fuiſſe transactum. Periniquum eſt enim, ut contra [17] paternam voluntatem, redempti forſitan tutoris, aut curatoris admittatur arbitrium: cum plerumque etiam ipſius fœminæ [18] adverſus commoda propria inveniatur laborare conſilium. Dat. 4. Non. Novemb. HONOR. XIII. & THEOD. X. AA. CONSS. 422.

Qui contraxit ſponſalia, & ea non vult exequi: ſi eſt ætatis legitimæ, arrhas quas recepit, reſtituet duplicatas: ſi minor, ſolum quas recepit. Bald.

5. Impp. LEO & ANTHEMIUS AA. Erythrio P.P.

MUlier [19] juris ſui conſtituta [20] arrharum [21] ſponſalium nomine usque [22] ad duplum [23] teneatur, id eſt [24], in id quod accepit, & aliud tantundem, nec amplius ſi [25] poſt completum viceſimumquintum annum, vel [26] poſt impetratam veniam ætatis, atque in competenti judicio comprobatam, hujusmodi arrhas ſuſcepit. In ſimplum autem, id eſt, tantummodo [in id] quod accepit, ſi minoris ætatis eſt: ſive virgo ſive vidua ſit, ſive per ſe, ſive per tutorem, aut curatorem, vel aliam perſonam easdem arrhas acceperit. † Patrem [27] vero, vel matrem legitimæ ætatis conſtitutos, ſive ſimul ſive ſeparatim arrhas pro filia ſuſceperint: avum etiam, vel proavum, ſi pro nepte vel pronepte, in duplum tantummodo convenit teneri. Quæ ita cuſtodiri cenſemus, ſi [28] non propter perſonam, vel conditionem, vel aliam cauſam legibus, vel generalibus conſtitutionibus interdictam, futurum matrimonium conſtare prohibetur: Tunc enim quaſi nullo facto, utpote ſine cauſa easdem arrhas præſtitas, tantummodo reddi conſequens eſſe præcipimus. † His [illud] quoque adjicimus: ut etiamſi [29] legibus prohibitæ non ſint ſperatæ nuptiæ, poſt arrhas autem ſponſalitias ſponſa conjugium ſponſi propter [30] turpem, [vel prodigam,]

1 Tractat de Sponſalibus ante Nuptias: ut quas præcedant ſponſalia, arrharum dationes & proxenetica. De Antenuptialibus quædam dicenda ſunt obiter ad quarundam etiam legum faciliorem intellectum. Nuptiarum dies legitimi tres erant. *l.* 66. §. 1. *ibi; ante diem tertium. ff. de donat. inter vir.* Primus dicebatur a Græcis προαύλια, id eſt, deſponſalia. Ea fiebant auſpicato. Cicer. 1. *de divinat.* Valerius 2. *cap.* 1. optime a turture & cornice, ſi par integrum apparuiſſet, quia utrumque animal adeo ſui conjugis ſtudioſum, ut eo mortuo ſuperſtes nullius præterea conjunctionem appetat. Poſt auſpicia ſacra faciebant. Secundus ἀπαύλια, decubatio, eoque deducebatur ſponſus in domum ſoceri a Paranympho, quem nonnulli νυμφευτὴν, alii παράοχον vocabant, ſi futura uxor virgo fuiſſet: ſi vidua, mulier ad ſponſum deducebatur a Nymphagogo, ſeu προμνηστρία, id eſt, pronuba. In limine ignis, & aqua ponebatur, utrumque ſponſus & ſponſa manu tangebat: ipſa nupta ejusdem aſperſione luſtrabatur (eo pertinet lex 66. *in fin. ff. de donationibus inter virum.*) Interdum recta via virgo in domum mariti (ſi forte per nuntium nubebat) deducebatur. *l.* 5. *l.* 6. *l.* 7. *ff. de ritu.* Sub veſperam, vel etiam noctu celebrabantur nuptiæ, faces accendebantur, virginis facies operiebatur (hinc nuptiæ) velo, quod Græcis ἑανός, & κάλυπτρα, ſeu flameum: lutei coloris erat, ne pudor virginis proderetur, ferreus annulus ei a viro dabatur. Sponſa vero tres aſſes: quorum primum in manu, alterum in pede, tertium in ſacciperio ferebat. Primum ſponſo dabat, quaſi eum ſibi illo pretio coëmptum eſſet habitura: alterum in foro diis laribus deponebat. Tertium in vicino compito fodiebat. Nonius *c.* 12. *in Nubentes.* Inde convivium apparabatur, mox Hymenæus ducebatur cum choreis. Poſt hæc, pronuba ſponſam ad genialem lectum deducebat, hanc antecedebant δᾳδοφόροι, id eſt, faciferi, duoque colum cum lana & fuſis ferentes. alii mundum muliebrem, & alia quæ ob id παράφερνα. Sponſa ita deducta, a ſponſo detegebatur, quo nomine dona accipiebat, quæ ob id ἀνακαλυπτήρια, & quod ab eo primum videretur ὀπτήρια, & quod eam alloqueretur προσφθεκτήρια. adde Cujac. 2. *feud.* 9. His ita peractis, pronuba unam ex facibus accendebat, pervigilem futuram: cæteras extinguebat, mox ſponſæ duobus digitis cingulum ſolvebat, quod Dianæ, ob eam cauſam λυσιζώνῃ, a Latinis Cinxiæ cognomento, dicabatur. Feſtus *in voce Cinxia*, dixi *libro* 1. *ad Leges* 12. *Tabular.* Cingulum illud erat ex ovilla lana contextum nodo qui Herculeus vocabatur, propterea quod Hercules fœcundiſſimus creditus ſit. Ubi omnes diſceſſiſſent, ſponſus clauſa janua diſponebat cuſtodias foris, quarum opera muliercularum importuna vel pietas, vel ſimulatio a foribus arceretur, ſi qua commoveretur virginis clamore. Interea juventus nuces cum ſtrepitu ſpargebat. Feſtus *in Nuces.* & hæc de ſecundo nuptiarum die. Tertius dies nuptiarum ἐπαύλια, quaſi nuptiarum appendix: Latinis Repotia. In eo ſponſi affines convivium inſtaurabant: eoque uxor in domum mariti deducebatur. Egrediens domo paterna nupta pedem tollebat, ne limen attingeret, idque ne pharmacis magicis lædi poſſet, quæ ſub limine ad deſtruendum conjugium vel concordiam, vel vim genitalem ſolent a veneficis poni. Plutarchus *in Romanis quæſtionibus* 29. Claves mox ei dabantur, vel ut illa intelligeret, quod jus in familia mariti eſſet habitura, vel ad ſignificandam partus facilitatem. Feſtus *in voce Clavium.* adde quæ ſcripſi ad *l.* 2. *ff. de divort. & repud.* Plura vide apud Coſtanum Titulo de matrimonio, de ritu nuptiarum. Julium Scaligerum 3. *Poetices* 101. 2 *l.* 1. *l.* 2. *C. h. t.* dixi ad *Lib.* 23. *D.* 1. *L.* 3. *C. Theod.* 5. 3 Vid. *l.* 3. *l.* 4. *l.* 5. *C. h. t.* 4 *Al.* proxenetriis. Alciat. 1. *diſpunct.* 22. vid. *l.* 6. *C.* 5 Bianori. 6 Deſponſata alii, renunciare ſponſalibus poteſt & alii nubere. *Synopſ. Baſil.* 28. *tit.* 2. *cap.* 15. *&* Harmen. 1. §. 9. *l.* 2. *in fin. C. de repud. & judic. de mor. l.* 2. §. 2. *ff. de divort. & repud.* Quid ſi ſponſalia degenerent, ſintque contracta per verba de præſenti? aliud dicendum fuerit. adde *l.* 15. *ff. de cond. & demonſtr. l.* 30. *ff. de reg. jur.* adde Wurmſer. 1. *pract.* 35. *obſerv.* 1. 7 Conſtantinus ad Pacatianum P. U. *l.* 4. *C. Theod. h. t.* 8 Si ſponſus præſens eſt, & in eadem provincia, nec intra biennium exequitur nuptias, poteſt puella impune alii nubere, *ut hic. l.* 4. *C. Theod. de ſponſalibus.* Dion. 54. Sueton. *in Auguſt.* 28. *Synopſ. Baſil.* 1. *c.* 16. 4. Harmen. 1. §. 18. abſens exſpectatur per triennium. *l.* 2. *C. de repud. & judic. de mor.* olim quadriennium: & ulterius. *l.* 17. *ff. de ſponſalib.* adde Cujac. 16. *obſerv.* 35. 9 *l.* 6. *C. Theod. h. t.* 10 Arrharum datio ſolet antecedere ſponſalia, *ut hic:* ut & emptionem & conductionem. *l.* 17. *in fin. C. de fide inſtrum.* 11 Sponſus (dic idem in ſponſa) moriens ante nuptias, *ut hic:* arrhas non amittit, licet eo moriente dimidia pars donationis ante nuptias ab eo factæ, ad ejus ſponſam (ſi tamen oſculum ei datum eſt) pertineat. *l.* 16. *C. de donationibus ante nuptias.* Idem dicendum eſt in donatione ſponſo a ſponſa facta ante nuptias. *d. l.* 16. *in fin.* Quid ſi dos marito ante nuptias data? ſi nuda præceſſerunt ſponſalia, ſtatutum vel pactum de lucranda dote non pertinet ad maritum. Sin per verba de præſenti contractum ſit, pertinebit: etiamſi mulier, neque cognita, neque in domum mariti deducta ſit. *arg. l.* 7. *ff. de ritu nupt.* ſin minus, heredes uxoris datam condicent. *l.* 10. *ff. de condict. cauſa data.* eamque diſtinctionem, ut veriorem & communiter receptam, Gailius probat 2. *obſ.* 80. *n.* 3. Statutum ſcil. de lucro dotis locum habere in ſponſa. adde quæ dixi ad *l.* 1. *ff. h. t.* idque etiam uſurpari in dote dicta ſeu promiſſa. Nihil enim intereſſe inter dotem datam & promiſſam: cum ex ſola promiſſione dos conſtituatur. vid. *l.* 4. *C. de collat.* De doario quid dicendum? Cujacius negat doarium, ſeu ὑπόβολον deberi uxori, niſi in mariti concubitum venerit, & hoc eſſe quod dicitur: *Au coucher gagne la femme ſon douaire*, 2. *feud.* 9. *fol.* 515. *in fin.* 12 Ut ſi in culpa fuit, ne contrahi poſſet conjugium. 4. Harm. 1. §. 3. 13 *l.* 7. *C. Theod. h. t.* Sæpenumero pater ſuſceptis pro filia ſponſaliorum arrhis, vita defungitur, necdum contractis nuptiis. Deinde poſt ejus mortem, aut tutor, aut curator efficere conatur, ut dirimantur ſponſalia, cavetur itaque hac conſtitutione infringi & labefactari nequaquam oportere, quæ ſuperſtite patre probata & conventa ſunt. 4. Harmen. 42. §. 4. 14 Poſt ſponſalia mora injicitur nuptiis, vel expreſſe. *l.* 1. *C.* vel neutro modo: puta, morte, vel ſponſi, vel ſponſæ. *l.* 3. *C. h. t.* eorumve parentis, *ut hic. & l.* 17. *ff. h. t.* 15 Definitum. *l.* 7. *C. Theod. h. t.* Solebant enim parentes uxores liberis deſtinare. vide quæ dixi ad *l.* 66. *ff. de ritu nuptiar.* & ita patris deſtinatio poſt mortem ejus effectum ſortitur. 16 Quid ſi pater eidem filiam deſtinaverit? poteſt utique eam ducere. *l.* 36. *ff. de ritu nupt.* 17 In elocanda filia patris defuncti arbitrium judices ſequi debent. 18 Familiæ. *d. l.* 7. *C. Theod. h. t.* & male. Hoc innuit, fœminas plerumque laborare adverſus proprium commodum. 19 Ὁ ἀῤῥαβὼν φύσιν ἔχει τοιαύτην &c. Arrha ſponſalitia eam vim & naturam habet, ut is quidem qui eam accepit, ſi ſponſalium fidem non impleat, duplum ejus quod accepit præſtet; qui vero dedit, arrhis excidat. 4. Harm. 2. §. 1. 20 Addunt Græci τελείαν ἄγουσα τὴν ἡλικίαν, ætatem perfectam agens. *Synopſ. Baſil.* 28. *tit.* 2. 4. Harmenop. 2. §. 6. 21 Jam datarum ſcil. non promiſſarum tantum. Tiraquellus *de retract. conventionali, ad fin. tit. n.* 36. ut hæc conſtitutio non pertineat ad arrhas promiſſas tantum. vid. Rol. a Valle 1. *conſ.* 37. *n.* 4. 22 Διπλοῦς ἀῤῥαβῶνας duplatas arrhas. *Synopſ. ibid.* 23 Pœnam ſponſæ nuptias ſine cauſa detrectantis obſerva. Mulier ſui juris conſtituta minor viginti-quinque annis arrhas acceptas tantum reſtituit. *C. h. t. ibid. in ſimplum autem.* Major vigintiquinque aut minor vigintiquinque poſt impetratam tamen ætatis veniam arrhas & tantundem præterea reſtituit, *ut hic:* quemadmodum, ſi ὑπεξούσιος, ſeu in parentis poteſtate poſita ſit. *C. h. t. verſ. Patrem, ibi, duplum tantummodo:* & ita hanc legem intellige, quantumvis diverſa ſit Græcorum interpretatio. 28. *Eclog.* 2. *cap.* 1. 24 Duplum in legibus eſt res ipſa principalis: & tantundem, quod in pœnis, *ut hic. Inſt. de oblig. ex delict.* uſuris. *l.* 10. *C. de uſuris.* & eo quod intereſt, notandum. *l. unic. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt.* 25 Arrhas ſibi datas, mulier ſui juris conſtituta & ætatis perfectæ, nuptias recuſans duplatas reſtituit, *ut hic.* Quid ſi minoris ætatis cum eſſet [illegible]